

ฐุดงค้ ๑๓

หมวดที่ ๑ วาด้วยเรื่งจิวร คือ

1. ปังสุกุกังคะ ถือทรงฝำบังสุกุกเป็นวัตร
2. เตจิวริกังคะ ถือทรงเพียงไตรจิวรเป็นวัตร

หมวดที่ ๒ วาด้วยเรื่งบิณฑบาค

1. ปิณฑบาคังคะ ถือเทื่ยบิณฑบาคเป็นวัตร
2. สบทานจาริกังคะ ถือเทื่ยบิณฑบาคไปตามแถวเป็นวัตร
3. เอกาสนิกังคะ ถือนั่งฉัน ฉ อาสนเดื่ยวเป็นวัตร
4. ปัตตปิณฑกังคะ ถือฉันเฉพะในบาคตรเป็นวัตร
5. ขลุปัจฉากัตติกังคะ ถือห้ามกัตอันนำมถวายเมื่อกายหล้งเป็นวัตร

หมวดที่ ๓ วาด้วยเรื่งเสนาสนะ (เทื่ยอู่อาศัย)

1. อารัญญิกังคะ ถืออู่ป่าเป็นวัตร
2. รุกขมุลิกังคะ ถืออู่โคนไม้เป็นวัตร
3. อัพโกกาลิกังคะ ถืออู่ในที่แจ้ง ๆ เป็นวัตร
4. โสสานิกังคะ ถืออู่ป่าช้าเป็นวัตร
5. ยถาสันถติกังคะ ถือการอู่ในเสนาสนะอันท่านจัดให้อย่างไร

หมวดที่ ๔ วาด้วยเรื่งวิริยะ (ควมเพียร)

1. เนสัชชิกังคะ ถือการนั่งเป็นวัตร

ขุ. มหา. ๒๘/๕๘๔วิ. ฐุดงค. ปฐม.๗๔

อธิบาย ฐุดงค้นี้ เป็นวัตรจริยาพิเศษอย่างหนึ่ง ตามแต่ใครจะสมัครถือ ไม่ใช่กิจจำเป็น
บัญญัติขึ้นเพื่อหมายจะให้เป็นอุบายขัดเกลากิเลส และเป็นไปเพื่อความมกน้อยสันโดยเท่านั้น แจกเป็น
๑๓ ข้อ จัดเป็น ๔ หมวด คุจเรียงไว้ข้างต้น

งานกลุ่มที่ 6 เรื่องอัปโลกาสิกังคะ - โสทานิกังคะ

วิชา กรรมฐาน 2

ห้องศาสนศาสตร์ปีที่ 1/1

สมาชิกกลุ่ม 1. พระมหาอุช จิตปญโญ

2. นายเตียง วงศ์จันดา

3. นายประดิษฐ์ แคนหงษ์ศรี

4. นายสมศักดิ์ พะวังคาม

ก่อนอื่นขอให้เข้าใจก่อนว่า ท่านผู้ถือธุดงค์ทั้ง 13 ข้อนี้ ย่อมประพฤติน้อยกว่ากันบ้าง จึงขอแยกประเภทไว้เป็น 3 ดังนี้ 1. อย่างเคร่ง 2. อย่างกลาง 3. อย่างเพลา หรือเรียกอีกโวหารหนึ่งว่า อย่างอุกฤษฏ์ อย่างมัธยม และอย่างทราวม.

1. อัปโลกาสิกังคะ ถือการอยู่ในที่แจ้ง ๆ เป็นวัตร

“ ฉนฺนญจ รุกขมุลญจ ปฏิกฺขิปามิ, อพฺโลกาสิกงฺคํ สมาทियามิ. ” แปลว่า เรางคที่มุงที่บังเสียด และโคนไม้เสียด สมาทานองค์ของผู้ถือการอยู่ในที่แจ้ง ๆ เป็นวัตร.

ที่แจ้งคือเช่นไร ? ที่นอกเหนือจากที่ที่มีที่มุง ที่บัง และโคนต้นไม้เสียด จัดว่าเป็นที่แจ้ง วัตรที่ควรประพฤติดังข้อนี้ คือ

1. เข้าไปสู่เรือนอุโบสถเพื่อฟังธรรมและอุโบสถกรรม

2. เข้าไปสู่ที่มุงที่บังเพื่อจะศึกษาเล่าเรียนอุเทศต่าง ๆ

3. เก็บเตียง ตั่ง เป็นต้นที่เขาเก็บไว้ไม่ตีในภายนอก เข้าไปไว้ในภายใน

4. เมื่อเดินทางไกลกับพระเถระถือเอาบริวารของท่านไปด้วย เมื่อฝนตกเข้าไปในศาลาเพื่อหลบฝนในระหว่างทาง

5. เมื่อเดินทางจะเข้าไปหลบฝนในศาลาจนฝนหยุดตกจึงเดินทางต่อ

6. ถ้าไม่ได้ไปถือเอาบริวารอย่างใดอย่างหนึ่งในศาลา เข้าไปโดยคิดว่า เราจะอยู่ในศาลา ไม่ควร

อานิสงส์ของการถือธุดงค์ข้อนี้ ดังนี้

1. จะไม่มีความกังวลในอาวาส

2. จะบรรเทาเสียดซึ่งถิ่นมัทรมีปกคิที่เข้าไปไม่ขัดข้อง

3. เป็นผู้รู้เรื่องจุดประทีปคือรัศมีวิมานจันทร์เทพบุตร มีเพดานคาดไปด้วยแก้วคือดวงดาว
ในอากาศ เป็นต้น

2. โสสานิกังคะ ถือการอยู่ในป่าช้าเป็นวัตร

“ อสุสาน ปฎิกุจฉา มิ, โสสานิกังคะ สมาทิกามิ. ” แปลว่า เรงดคที่ไมใช่ป่าช้าเสีย สมภาน
องค้ของผู้ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร.

ที่เช่นไรเรียกว่ำป่าช้า เช่นไรไมเรียกว่ำป่าช้า? เมื่อขบวนบ้านตั้งบ้านเรือนก็จะกำหนดที่ไว้อีก
ส่วนหนึ่งว่ำ ที่แห่งนี้เรียกว่ำ ป่าช้า

แต่โสสานิกิกฤษ จะกำหนดเอาที่เช่นนั้นว่ำป่าช้าเลยก็ไม่ได้

ที่ที่ควรเรียกว่ำป่าช้าสำหรับโสสานิกิกฤษ ก็คือ

1. เมื่อมนุษย์ทั้งหลายได้เผาศรีระมมนุษย์ที่ตายแล้ว ในที่นั้นครั้งหนึ่งขึ้นไป
2. ที่อันเขาฝั่งศพไว้ถึง 12 ปีขึ้นไป

สิ่งี่ควรและไม่ควรของผู้ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร ดังนี้

1. การให้ขบวนบ้านไปทำที่จงกรม, มณฑป, ตั้งเตียงและตั้ง, จัดน้ำจัน, น้ำใช้ และบอกรรม
เป็นการไม่สมควร
2. เพื่อไม่ให้เกิดการเข้าใจผิด เมื่อจะเข้าไปอยู่ในป่าช้าใด จำต้องบอพระตั้งมเถระและผู้นำ
ของแต่ละหมู่บ้านให้รู้ไว้ก่อน จึงเข้าไปอยู่ในป่าช้านั้นได้
3. เมื่อจะจงกรมพึงแลดูที่เผาแล้วจึงจงกรม
4. เมื่อจะไปสู่ป่าช้า ห้ามเดินตามทางใหญ่ที่ขบวนบ้านสันจรไปมา เพื่อไม่ให้คนรู้ว่าตนเป็น
โสสานิกิกฤษ
5. พึงกำหนดจอมปลวก ต้นไม้ และตอไม้ เป็นต้น ไว้ให้ชัดเจนกลวงวัน จะได้ไม่กลัวใน
เวลากลางคืน
6. ห้ามคำว่ำหรือประหารด้วยวัตถุใด ๆ ในเวลาคนทั้งหลายรำร้องเที่ยวไปในเวลากลางคืน
7. เมื่อสมภานธุคงค์ข้อนี้แล้วต้องไปป่าช้าทุกวัน จะไปในมัชฌิมยามและกลับในมัชฌิมยามก็
ควร
8. ไมพึงฉันงา, แป้ง, และกัดดาหารอันเจือด้วยถั่ว, ปลา, เนื้อ, นมสด, น้านมและน้ำอ้อย ๆ
9. ไมพึงเข้าไปในเรือนสกุล เพราะกฤษนั้นมัสรีระอบไปด้วยควันในป่าช้า และอมมนุษย์จะ
ติดตามเข้าไปด้วย จะเป็นเหตุให้โรครักษ์หรือเชื้อต่าง ๆ เกิดขึ้นแก่เรือนนั้น

อนิสงส์ของการถือธุคงค์ข้อนี้ ดังนี้

1. มิสตรีระลึกถึงความตายอยู่เสมอ และอยู่ด้วยความไม่ประมาท
2. มีอสุภนิมิตเห็นสรีระว่ำเป็นของไม่งาม บรรเทาเสียซึ่งกามราคะ

3. เห็นกายว่าเป็นของไม่สะอาด มีกลิ่นเหม็นเป็นต้น แล้วเกิดความสังเวช
4. ไม่มีความกังวลเรื่องโรคที่จะเกิดขึ้นในตัว ออกกลิ่นความกลัวได้ เป็นที่เคารพของมนุษย์
5. ทำให้จิตละวางสิ่งต่าง ๆ ปฏิบัติธรรมขัดเกลาจิตใจ

อ้างอิง

พุทธโฆษะ, พระ. พระวิสุทธิมรรค. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิภูมิพลโลกิกขุ , 2521.

มหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระ. ธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 33.

กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2522 .